SVETOVNI DAN FILOZOFIJE

SVETOVNI DAN FILOZOFIJE 16.11.2017 PORESNIČNOST

16.11.2017

med resnico in lažjo

Kazinska dvorana SNG Maribor ob 12:00

WWW.DANFILOZOFIJE.NET

Slovenska nacionalna komisija za UNESCO
Slovenian National Commission for UNESCO
Organizacija Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo
United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization

PEDAGOŠKI INŠTITUT

svetovni dan filozofije

OPERA BALET MARIBOR
SLOVENSKO NARODNO GLEDALIŠČE
SLOVENE NATIONAL THEATRE
www.sng-mb.si

Stojan Pelko / Olga Markič / Nenad Miščević / Mare Štempihar

oblikovanje: Luka Mancini

UNESCO svetovni dan filozofije
16. november 2017

SNG Maribor
Kazinska dvorana
16. november 2017 ob 12.00 uri

V sodelovanju Slovenske nacionalne komisije za UNESCO, Slovenskega filozofskega društva in Oddelka za filozofijo Filozofske fakultete Univerze v Mariboru obeležujemo svetovni dan fije pod naslovom:

PORESNIČNOST - med resnico in lažjo

Svoja spoznanja na temo poresničnosti in resnice ali laži v filozofiji bodo z nami delili:

dr. Stojan Pelko
dr. Nenad Miščević
dr. Olga Markič
mag. Mare Štempihar

Dr. Stojan Pelko

Stojan Pelko, magister filozofije, kasneje doktoriral iz sociooloških znanosti pod somentorstvom Slavoja Žižka, je uveljavljeni filmski publicist in esejist, prevajalec. Vrsto let je bil tekstopisec in kreativni direktor pri agenciji Luna (zdaj Luna\TBWA), nato je ustanovil družbo za svetovanje Korpus. Strokovnjak za politični marketing in kulturne strategije ter nekdanji državni sekretar za kulturo. Tri leta (2012-2015) komunikacijski svetovalec Urada EU na Kosovu, 2015-16 pa koordiniral kandidaturo mesta Dubrovnika za naslov Evropske prestolnice kulture. O filmu in filozofiji je pisal že v srednješolskem glasilu, v osemdesetih je nadaljeval v legendarnem Teleksu, po vrnitvi iz Pariza pa je v devetdesetih letih urednikoval filmski reviji Ekran. Avtor knjig: »*Očividci: filmski pogledi*« (1994), »*Pogib in počas – Podobe Wima Wendersa*« (1997), »*Filmski pojmovnik za mlade*« (2004) in »*Podoba misli*« (2006).

Dr. Nenad Miščević

Nenad Miščević je doktor filozofije in tudi publicist, zaposlen je kot predavatelj na Oddelku za filozofijo Filozofske fakultete v Mariboru in je hkrati gostujoči profesor na CEU univerzi v Budimpešti. Kot uveljavljeni in prodorni avtor analitične usmeritve se ukvarja z različnimi filozofskimi področji, predvsem z epistemologijo, politično filozofijo in filozofijo jezika. Je avtor številnih knjig in člankov v angleščini, hrvaščini in slovenščini, med drugimi tudi »*Rationality and Cognition*« (1998), »*Nationalism and Beyond*« (2001) in nazadnje »*A Word Which Bears a Sword: Inquiries into Pejoratives*« (2016, skupaj z Julijo Perhat).

Dr. Olga Markič

Olga Markič je doktorirala iz filozofije in poučuje na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Ukvarja se s filozofijo kognitivnih znanosti, filozofijo duha, logiko, teorije argumentacije. Je avtorica knjig, med drugim »*Kognitivna znanost: filozofska vprašanja*« (2011) in »*Mind in nature: From Science to Philosophy*« (2012, z Markom Uršičem in Andrejem Uletom).

Mag. Mare Štempihar

Mare Štempihar je magistriral iz filozofije in jo predava dijakom Gimnazije Bežigrad v Ljubljani. Leta 2013 je pri založbi Krtina izdal knjigo »*Portret nomada: Deleuzova socialna filozofija*». Odlikuje ga odzivnost na družbena vprašanja. Je kolumnist spletnega portala Za-misel in avtor številnih prispevkov s področja filozofije, ki jih objavlja v revijah Borec, FNM in drugod.

Danes morda modna razprava o postresničnosti ali poresničnosti bi morala vsakemu filozofu dvigniti obrvi: beseda »post-truth«, ki je lani vznemirila svetovno javnost, vendar zadeva resnico in resničnost, to sta pa imanentno filozofski kategoriji.

Besedo leta po izboru uredništva ugledne založbe Oxford Dictionaries največkrat razumemo v pridevniški obliki kot opis situacije svetovnega političnega trenutka, s katerim smo se soglasno začeli približevati spoznanju, da čustveno obarvana prepričanja povsod zmagujejo nad objektivnimi dejstvi. Da prevladujoče oblikujejo javno mnenje, naše dojemanje sveta in vplivajo na odločitve množic. Sprejemanje političnih in družbenih odločitev naj bi prestopilo bregove razlikovanja med resnico in lažjo, prevaro in zmotnostjo. Čustveno zlagana odzivnost je zmagala nad razumskostjo, prazni relativizem je nadomestil zdravi skepticizem.

Poresničnost, kot bomo slovenili izraz, zato nujno zadeva premislek o vsem, kar jo omogoča. Četudi je mogoče trditi, da se debata v marsičem približuje dobro znanim logikam propagandnih dejanj, političnih manipulacij in laži, marketizaciji družbenega sveta in končno dominaciji oglaševalskih praks, ki vse po vrsti oblikujejo naše dojemanja družbe, sveta in končno nas samih, s tem filozofije še nismo razrešili njenega poslanstva. Nasprotno, na tem mestu bi temeljit filozofski napor najbolj pričakovali. Povezati bi ga morali z dvojim, povzeto na kratko. Prvič, z analizo in razlago logik manipulacij, definiranjem laži in prevar na temelju resnice, za kar še kako potrebujemo filozofska orodja. Drugič, dragocenost filozofskih znanj zadeva tudi drugo plat razprave: resnica meri na prepričanja, ki so resnična. Toda meri tudi na dejstva in stanja stvari v svetu, na to, kar se je v resnici primerilo in je resnično. V tem drugem smislu zadeva recimo tudi razpravo o videzu in čutni ali mentalni prevari, ki nam stojita naproti, da bi stanja v svetu opisali na pravilen in utemeljen način brez nepotrebnih popačitev. Oba filozofska koraka premišljevanj sta videti ne samo legitimna, ampak celo nujna. Nenazadnje so tovrstne analize javnega govora v tesni navezi z nemoralnostjo takšnega početja in predstavo, v kakšni družbi želimo živeti. Skratka, obstaja tudi filozofova dolžnost, da se ukvarja z etičnimi dimenzijami naštetih dilem.

In končno fenomen poresničnosti, »pozabe« resnice in triumfa čustvenih apelov zadeva, vzeto res najširše, tudi prihodnost našega sveta in naše družbe v celoti. Številni filozofi so vse od antike naprej opozarjali na poklicanost filozofije. Že Platon stavi na »pravo« filozofijo, kot jo je utemeljil, v ostri razmejitvi do produkcije lažnih podob, kakršno so ponujali sofisti. Povedano enostavno: zelo velik del aktualne kritike političnih, oglaševalskih in marketinških praks je mogoče razrešiti in razložiti s platonsko formulo, ki bi se lahko glasila: več resnice, manj varanja. Relativizem resnice, ki jo je v času klasične Grčije zamenjevala sofistična fantazmatska vera v videze in dozdevke, spominja na današnji politični in znanstveni subjektivizem. V njej so pod krinko demokratičnosti možne vse pozicije, vsak ima svoj prav, vsaka resnica je alternativno pravilna, vsaki trditvi lahko najdemo njej enakovredno nasprotno.

V etičnem smislu to spet pomeni, da je možno vse. In če je, potem je dovoljeno misliti in početi čisto vse. Tisti, ki imajo prihodnjo resničnost tega ponorelega sveta res v posesti, si domišljavo predstavljajo, da s svojimi vzvodi premikajo stvarnost v neko svojo sfero. Obnašajo se kot velepostestniki resnice in stvarnosti, njihovo sklicevanje na poresničnost pa hitro postane le poceni alibi za takšno početje. Resnica se mora prilagajati njim, ne oni njej. Da bi jim uspelo, nam ponujajo izdelke v svoji trgovini videzov. Z vzponom čutnega in zatonom racionalnega sveta, v katerem skoraj solipsistično vlada individualizem, se pred nas postavlja svet, v katerem je resnica nepomembna oziroma se kot resnica maskira v mnenje, ki ga sodobna tehnologija širi in mu nudi narcistično potrditev. Mnenj in laži je lahko vedno več kot resnic, zato to dobro služi tudi ekonomskemu sistemu, ki temelji na neskončni rasti. To posledično gradi šibko družbo, brez nujnega medsebojnega zaupanja.

Tudi zato je debata o poresničnosti, resnici in laži v družbenih razmerjih, morda lahko predvsem in v prvi vrsti ravno filozofska. Če je filozofi ne bomo vzeli za svojo, je morda z nami nekaj narobe.

SPREMLJAJOČI DOGODKI

LJUBLJANA
Filozofski maraton
13.-17.11.
V prostorih Filozofske fakultete
Letošnja tema je Filozofija in *élan vital*.

MARIBOR
Kaj je populizem in zakaj bi se ga morali bati?
15.11.ob 18.00 uri
Salon uporabnih umetnosti,
Glavni trg 1, Maribor
Organizator: Oddelek za filozofijo Filozofske fakultete v Mariboru,
gosta dr. Nenad Miščević in dr. Gorazd Andrejč

KAMNIK
Filozofski večer z ekonomistom Rokom Kraljem in ogled filma Ekonomija sreče
10.11. ob 19.00
Dvorana Krajevne skupnosti Duplica,
gosta Rok Kralj, Miša Gams

KRANJ
Nove prakse filozofije, FZO
15.11. ob 19.00
Mestna knjižnica Kranj,
gost Dr. Marjan Šimenc
Govora bo o novih praksah filozofije, ki so se razvile na koncu dvajsetega stoletja. Osrednja pozornost bo namenjena filozofskim kavarnam, filozofiji za otroke in filozofskemu svetovanju.

MEDVODE
Zakaj se zlažemo (Sokratova urica za otroke)
14.11. ob 17.00
Knjižnica Medvode,
gostja Dr. Tanja Pihlar

ILIRSKA BISTRICA
Obeležitev dneva filozofije na Gimnaziji Ilirska Bistrica
16.11. Gost prof. Gorazd Brne

VEČ NA:

WWW.DANFILOZOFIJE.NET